

Strada Principatele Unite

Strada Principatele Unite și zona înconjurătoare, reprezentate pe planul Sâmboteanu-Moldoveanu (Socec, 1939)

Strada care face obiectul acestei lucrări este o arteră de dimensiuni medii (650 m lungime) ce leagă Calea Șerban Vodă de strada Justiției, intersectându-se cu străzile Ienăchiță Văcărescu și 11 Iunie. Între aceste două intersecții, traseul străzii este paralel cu latura lungă de sud a Dealului Mitropoliei, pe partea opusă a străzii începând străzile Muzelor și Olimpului. Traseul actual al străzii probabil nu a fost croit dintr-odată, ci este mai curând rezultatul unui proces în etape început cândva în veacul fanariot. Probabil că la început ulița lega doar actualele artere Șerban Vodă și Ienăchiță Văcărescu, formând hotarul sudic al micii moșii de vatră a mănăstirii Sfânta Ecaterina; speculativ, putem data această primă etapă la începutul secolului al XVIII-lea, într-o vreme când vatra mănăstirii devenea mahala locuită, coloana sa vertebrală fiind strada Ienăchiță Văcărescu. Dincolo de ea începea moșia de vatră a Mitropoliei și mai exact Livada Mitropoliei. Prima reprezentare cartografică a Bucureștiului, mai precis planul (presupus) militar rusesc din 1770, pare să reprezinte ulița deja până la colțul cu actuala stradă Olimpului, străpungând deci pe jumătate Livada Mitropoliei.¹ De altfel, apariția străzii Olimpului trebuie datată, într-o formă sau alta, înainte de ctitorirea bisericii Flămânda, pe care tradiția consemnată în pisanie o plasează verosimil la 1766 (prima atestare documentară pare să fie planul rusesc de la Moscova din 1772).² Dat fiind că această stradă trebuie să fi fost croită, ca oricare alta, dinspre centru spre periferie (deci dinspre Dealul Mitropoliei spre Dealul Filaret), rezultă că cel mai târziu pe la mijlocul secolului al XVIII-lea se conturase deja mahalaua Flămânda în forma sa clasică de triunghi (cum o vor reprezenta toate planurile timp de un secol și jumătate), delimitat de Calea Șerban Vodă și străzile Principatele Unite și Olimpului. Prelungirea până în ulița Filaret

¹ Ion Ionașcu, „Planul cartografic inedit al orașului București din anul 1770”, în *Studii. Revistă de istorie*, XII (1959), nr. 5, pp. 113-31.

² M. Șlapac, „Planul topografic inedit al Bucureștilor, din 1772”, în *Historia Urbana*, tomul XXIV (2016), fig. 2.

(actuala stradă 11 Iunie) s-a făcut probabil spre sfârșitul secolului, prima mărturie în acest sens fiind planul rusesc Harting din 1807 (planurile austriece Purcel și Ernst din 1791 au foarte multe inexactități pentru această zonă și nu pot fi considerate relevante).

În privința numelui arterei, prima variantă pe care am întâlnit-o este „ulița ce merge pă supt Mitropolie prin livede” (în planul de hotărnicie al vetrei Mitropoliei din 1827).³ Într-o epocă în care numele și chiar traseul convențional al străzilor nu era încă stabilit oficial, apar bineînțeles și alte denumiri, ex. „ulița ce merge dintr-a Beilicului de la Sf. Spiridon și iese în a Caliții” (deci înțelegă ca formând un tot cu începutul străzii 11 Iunie), „ulița ce să desparte dintr-a lui Șerban Vodă și merge spre Filaret” etc.⁴ Se foloseau deci în mod convențional în denumire punctele extreme ale arterei, dar uneori se dădeau și unele repere suplimentare, ce puteau fi foarte pitorești, ex. „pă lângă proprietatea Dlui. Marelui logofăt Costandin Bălăceanu” sau „pe supt nucii Mitropoliei”.⁵ În anii 1850 și până la 1863 sau 1864 a purtat numele oficial de ulița Tipografiei, fiindcă aici se afla Tipografia Mitropoliei (vezi p. 120), după care a primit numele actual. Segmentul dintre actualele străzi Justiției și 11 Iunie nu a făcut parte de la început din strada Principatele Unite. De fapt, el a fost mult timp un fel de drum de picior întortocheat printre case, cunoscut drept strada Încurcată (înainte de 1863-1864 probabil ulicioara sau strada Încurcată, ulița Încurcată fiind artera alăturată, devenită strada Libertății, astăzi Poiana Florilor). Strada Încurcată a fost supusă în anii 1890 unei sistematizări radicale care i-a dat aspectul modern de astăzi, iar la 1913 a fost contopită administrativ cu strada Principatele Unite.⁶ În afară de acest segment, strada Principatele Unite nu a fost niciodată supusă vreunei sistematizări masive. Lărgimea actuală este însă într-o oarecare măsură efectul retragerii pe aliniament cu ocazia ridicării de noi construcții, în special în anii 1880 și 1890, precum și al punerii pe aliniament a câtorva case. Singurul exemplu mai spectaculos de sistematizare a fost chiar la începutul străzii din Calea Șerban Vodă, unde până la 1899 a ființat pe frontul sudic o întregă parcelă ce ajungea până la mijlocul carosabilului de astăzi; prin exproprierea ei s-a putut degaja circulația.

³ SANIC, fondul Planuri - Ilfov, 79 (1827).

⁴ SMBAN, fondul PMB - General, 47/1835, f. 1; *ibid.*, 80/1836, f. 3.

⁵ *Ibid.*, f. 31.

⁶ SMBAN, fondul PMB - Alinieri, 653, 694; *Monitorul Comunal*, 11 aug. 1913.

Au existat planuri de prelungire a străzii dincolo de limitele sale actuale. Înspre vest, se prevedea deja în ultimii ani ai secolului al XIX-lea nu doar anexarea străzii Încurcate, odată supusă sistematizării radicale, ci și o străpungere dincolo de strada Egalității (actualmente segment din str. Justiției) până în strada Chindiei și fuziunea cu brațul principal al acesteia.⁷ Cu alte cuvinte, în forma sa nouă, strada ar fi urmat să înceapă din proaspăt trasatul Bulevard Regina Maria, însă în final această sistematizare a fost respinsă de Consiliul Comunal la 1901 și nu a mai fost reluată. În schimb, planul unei prelungiri spre est a avut viață mai lungă. O asemenea prelungire era deja preconizată la 1885-1886, după cum se poate observa pe planul de aliniere din acel an.⁸ Deși niciodată realizată, ideea avea să fie reluată chiar și în cadrul planului general de sistematizare a Capitalei, elaborat în 1935.⁹ Se prevedea un punct terminus al străzii în strada Cuza Vodă, vizavi de începutul străzii Păstorului (devenită Oițelor). În anii 1920, cu ocazia construcției imobilului modern al parohiei Sf. Spiridon Nou (adresa Calea Șerban Vodă nr. 31), s-a impus comanditarului un proiect cu aliniere pe acest segment de prelungire; probabil de atunci datează și exproprierea și amenajarea carosabilului pe lângă imobil, singura concretizare a acestui plan.

⁷ SMBAN, fondul PMB – Alinieri, planul 694.

⁸ *Ibid.*, planul 653.

⁹ *Planul director de sistematizare al Municipiului București. Memoriu justificativ*, Editura Institutului Urbanistic al României (București, 1935), anexa nr. 17.

Nr. 1: casa Bogdan și imobilul Georoceanu

Casa Bogdan în 2005 (foto Teodor Bănică)

Începem parcursul pe strada Principatele Unite chiar din capătul dinspre Calea Șerban Vodă, la nr. 1. Aici s-a aflat până în vremea noastră o locuință discretă de la mijlocul secolului al XIX-lea, însă cu o foarte îngrijită arhitectură. Familia Bogdan a cumpărat terenul în 1864 și curând a clădit și casa, într-o combinație de stil neoclasic târziu și eclectic, specifică acelei perioade în Principatele Române. Aticul era însemnat cu milesimul „1866”, fără îndoială anul construcției clădirii, precum și cu inițialele „B P” într-o frumoasă grafie neogotică.

Aceste inițiale trebuie interpretate drept „Bogdan Petre”, numele primului proprietar, un cârciumar. Mai târziu este atestat Gheorghe Bogdan, fiul acestuia, care a îmbrățișat cariera de farmacist militar: la 1890-1892 era căpitan și farmacist la Divizia IV Infanterie, la 1906 maior la farmacia Corpului II de Armată, trecut în rezervă cu gradul de locotenent-colonel. Bătrânul Bogdan Petre murise cândva în a doua jumătate a anilor 1880. Gheorghe Bogdan s-a căsătorit în anul 1891 cu Elena, fiica inginerului hotarnic Scarlat Stravolca (anunțul de căsătorie din *Monitorul Comunal* este la două săptămâni după un altul, pentru aceeași domnișoară și un alt domn, simptomatic poate pentru cât de repede se făceau și se desfăceau logodnele în epocă!).¹⁰ A trăit aici cel puțin până în anii 1920, dacă nu 1930. Am mai găsit-o menționată pe o oarecare Olga Bogdan (probabil fiica sau nora lui Gheorghe Bogdan), medic, la 1937, mărturie a longevității familiei în această casă. Casa a fost demolată cândva în intervalul 2005-2008, în locul ei ridicându-se o neinspirată clădire cu arhitectură impersonală.

Se pare că această parcelă, ca și altele din zona triunghiulară delimitată de Calea Șerban Vodă și străzile Principatele Unite și Ienăchiță Văcărescu, a fost sub stăpânirea Mitropoliei, deși nu făcea parte propriu-zis din moșia de vatră a Mitropoliei. Planul vetrei Mitropoliei din 1827 pare să o consemneze ca făcând parte în acel moment,

¹⁰ *Monitorul Comunal*, 10 și 24 feb. 1891.